

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Doświadczenia i kompetencje liderów edukacji filmowej

Author: Ewelina Konieczna

Citation style: Konieczna Ewelina. (2014). Doświadczenia i kompetencje liderów edukacji filmowej. W: K. Olbrycht, B. Głyda-Żydek, A. Matusiak (red.), "Kompetencje do prowadzenia edukacji kulturalnej" (S. 373-389). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ewelina Konieczna
Uniwersytet Śląski

Doświadczenia i kompetencje liderów edukacji filmowej

Wprowadzenie

W teoretycznej refleksji nad filmem można znaleźć wiele publikacji poświęconych oddziaływaniu filmu na widza oraz jego znaczeniu i roli w komunikacji społecznej. Autorzy książek i artykułów, omawiając wpływ filmów na sferę emocjonalną człowieka, jego wychowanie i rozwój poznawczy, niezmiennie przekonują, że film może przyczynić się do intensyfikacji i pogłębienia procesów poznawczych, do rozwoju uczuć, kształtowania wartości moralnych oraz rozwoju kompetencji społecznych, a edukacja filmowa powinna stać się częścią szerszego procesu przygotowania odbiorcy do odbioru kultury.

Zadaniem współczesnej edukacji filmowej jest przede wszystkim stymulowanie potrzeby aktywnego i świadomego kontaktowania się z wartościowymi utworami filmowymi oraz kształcenie umiejętności ich interpretacji. Wiedza o sztuce filmowej oraz wrażliwość na estetyczną warstwę filmu sytuuje się w sferze szeroko pojętej wiedzy o kulturze współczesnej i stanowi ważny element edukacji kulturalnej. Edukacja filmowa stanowi zatem jedno z ogniw wychowania humanistycznego i daje możliwość przygotowania do odbioru różnorodnych przekazów kulturowych oraz do szeroko pojętego uczestnictwa w kulturze. Dzisiaj szczególnej uwagi wymaga zastanowienie się nad problemem, kto, w jaki sposób i w jakim zakresie realizuje lub powinien realizować edukację filmową. Istotne jest również poznanie podstawowych uwarunkowań sprzyjających edukacji filmowej. Podjęte w artykule rozważania mają na celu rozpoznanie i opis kompetencji kadry prowadzącej edukację filmową, wskazanie jej potrzeb i postulatów oraz poznanie zakresu korzystania z dostępnych

programów i projektów edukacyjnych. Obszarem zainteresowań badawczych zostały objęte ścieżki zawodowe osób realizujących edukację filmową, ich kwalifikacje i kompetencje, doświadczenia i perspektywy związane ze zdobywaniem i doskonaleniem kompetencji potrzebnych do prowadzenia edukacji filmowej, jak również czynniki inspirujące do poszerzania kompetencji do prowadzenia zajęć z zakresu edukacji filmowej. Przed zaprezentowaniem wyników przeprowadzonych badań nad doświadczeniami i kompetencjami osób realizujących edukację filmową warto przyjrzeć się dostępnym programom i projektom edukacyjnym, wspomagającym działania w zakresie edukacji filmowej, oraz zapoznać się z wynikami badań nad wykorzystaniem filmu jako narzędzia edukacyjnego w polskiej szkole, zleconych przez Polski Instytut Sztuki Filmowej.

Projekty i programy edukacji filmowej

Młodzi ludzie i ich nauczyciele od kilku lat mogą korzystać z rozmaitych projektów i programów pomocnych w edukacji filmowej, które pozwalają zdobywać i poszerzać kompetencje filmowe. Wszystkie omawiane poniżej projekty są realizowane z udziałem instytucji zaangażowanej w edukację filmową — Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

Obecnie najistotniejszym przedsięwzięciem edukacyjno-filmowym jest projekt zatytułowany „Filmoteka Szkolna”, będący programem edukacyjnym stworzonym dla uczniów szkół ponadpodstawowych, którego celem jest włączenie wiedzy o filmie do procesu edukacji szkolnej. W 2009 roku szkoły ponadpodstawowe zostały obdarowane nieodpłatnymi pakietami składającymi się z 26 płyt DVD, na których znajduje się 55 wybranych filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych, wzbogaconych omówieniami i materiałami dydaktycznymi¹. „Filmoteka Szkolna” jest przedsięwzięciem Polskiego Instytutu

---

¹ Doбору filmów dokonał zespół naukowców z zakresu filmoznawstwa, kulturoznawstwa, medioznawstwa, psychologii i pedagogiki. Każdy zestaw filmów uzupełniony jest filmowymi komentarzami: filmoznawczym prof. Tadeusza Lubelskiego i subiektywnym studentów PWSFTviT. „Filmoteka Szkolna” ma otwartą formułę, która umożliwia prowadzenie zajęć w zróżnicowany sposób, zarówno w systemie lekcyjnym, jak i pozalekcyjnym. Z „Filmoteki Szkolnej” mogą korzystać nauczyciele wielu przedmiotów — języka polskiego, wiedzy o kulturze, historii czy wiedzy o społeczeństwie. Przygotowany materiał dydaktyczny ma nauczyć młodzież świadomego i krytycznego obcowania ze sztuką filmową, a także rozpoznawania środków wyrazu i instrumentów formalnych, którymi posługuje się film. Pozwala zrozumieć rolę twórczości filmowej w życiu społecznym i artystycznym — jej udział w dyskursie o kondycji państwa, historii, człowieku, twórczości. Obecnie w opracowaniu jest kolejnych 28 tematów lekcji, do których ponownie dobrane zostaną filmy polskie. Szkoły uzyskają dostęp do zestawów poprzez specjalnie przygoto-

Sztuki Filmowej, realizowanym we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej i Warszawską Szkołą Filmową.

Kolejna forma działań edukacyjnych to „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej” — projekt skierowany do uczniów i nauczycieli ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Jest on realizowany w kinach, w 32 miastach w Polsce, gdzie pokazywane są filmy niekomercyjne i artystyczne, organizowane są spotkania z gośćmi, prelekcje multimedialne, dyskusje i warsztaty. W 2011 roku „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej” zostały włączone do grupy projektów „Filmoteki Szkolnej” i zmieniły nazwę na „Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej”².

Również z inicjatywy i środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w 2009 roku powstała „Akademia Polskiego Filmu”. Jest to dwuletni kurs historii polskiego filmu fabularnego, uzupełniający humanistyczne programy wyższych uczelni, jednocześnie pełniący funkcje wolnej wszechnicy, dostępnej dla wszystkich, którzy chcą pogłębić historyczną wiedzę o polskim kinie³. Wykładowcami są wybitni filmoznawcy z ośrodków akademickich całego kraju. Zajęcia „Akademii” są uznawane za przedmiot ogólnouniwersytecki przez warszawskie, łódzkie, krakowskie i kieleckie wyższe uczelnie, a studenci mogą zaliczać każdy semestr na ocenę⁴.

waną platformę internetową. Portal edukacyjny dla nauczycieli i uczniów (www.filmotekaskzkolna.pl) stanowi źródło materiałów uzupełniających. Można na nim znaleźć m.in.: recenzje i artykuły dotyczące filmów z pakietu, polecane filmy, książki i artykuły stanowiące kontekst dla poszczególnych tematów, proponowane zagadnienia do dyskusji i sceny do analizy. Na portalu zamieszczane są również scenariusze lekcji opracowane przez nauczycieli dla poszczególnych poziomów nauczania. Strona służy ponadto jako forum wymiany kontaktów i doświadczeń. Od roku szkolnego 2008/2009 w ramach projektów: „Filmoteka Szkolna. Akcja!” i „Filmoteka Szkolna. Akademia” organizowane są dla nauczycieli i uczniów kursy internetowe i odbywające się w całej Polsce warsztaty stacjonarne. Od 2010 roku w ramach „Filmoteki Szkolnej. Kinoterapii” nauczyciele mogą skorzystać z pomysłów na realizowanie edukacji społeczno-emocjonalnej na podstawie filmu. Zob. www.filmotekaskzkolna.pl/ofilmotece (dostęp: 11.02.2013).

² „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej” pozwalają na realizację różnych elementów podstawy programowej. Uzyskały patronat Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz rekomendację kilku wojewódzkich kuratorów oświaty. Na początku września foldery z programem i harmonogramem spotkań trafiają do szkół. Można je otrzymać również w kinie realizującym projekt. W folderach znajdują się sproblematyzowane opisy filmów pogrupowanych w cykle, które są dopasowane do różnych grup wiekowych. Nauczyciele zapisują swoich uczniów na wybrany cykl i od października do czerwca raz w miesiącu przychodzą wraz z nimi do kina na film. Przed każdym filmem odbywa się multimedialna prelekcja poświęcona opisanemu w folderze zagadnieniu lub spotkanie z gościem. Nauczyciele dostają interdyscyplinarne materiały dydaktyczne (informacje o filmie i reżyserze, scenariusze lekcji, karty pracy etc.) do wykorzystania w szkole. Po seansie najmłodsi uczniowie mogą wziąć udział w warsztatach lub konkursach plastycznych, natomiast starsi — w dyskusjach dla chętnych. Zob. www.nhef.pl/edukacja/arttykul.do?id=657 (dostęp: 12.02. 2013).

³ www.akademiapolskiegofilmu.pl/warszawa (dostęp: 15.04.2013).

⁴ www.pisf.pl/pl/edukacja/akademia-polskiego-filmu (dostęp: 15.04.2013).

W 2011 roku z inicjatywy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej została powołana w celu propagowania edukacji filmowej „Koalicja dla Edukacji Filmowej” — porozumienie instytucji, organizacji pozarządowych i szkół wyższych, działających w obszarze edukacji kulturalnej i kształcenia pedagogicznego na rzecz szeroko rozumianej edukacji filmowej dzieci i młodzieży. Misją „Koalicji dla Edukacji Filmowej” jest przybliżenie młodemu pokoleniu i osobom związanym z jego edukacją zagadnień praktycznych, teoretycznych i historycznych dotyczących filmu. Działania te w założeniu powinny być różnorodne, atrakcyjne, nowatorskie i komplementarne. Natomiast celem koalicji jest „ułatwienie dostępu do filmów — przede wszystkim w szkole i w kinie, kształtowanie umiejętności krytycznego odbioru sztuki filmowej oraz rozwijanie umiejętności analitycznych, zwiększenie roli filmu jako narzędzia dydaktycznego wykorzystywanego w procesie nauczania o kulturze i społeczeństwie, nauka praktycznej realizacji różnych form filmowych, doskonalenie zawodowe i aktywizacja osób działających w sferze edukacji filmowej na rzecz dzieci i młodzieży”⁵.

W ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja+” powstała strona internetowa www.edukacjafilmowa.pl koordynowana przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej w Łodzi. Podstawowym celem projektu jest „dostarczenie wiedzy filmoznawczej i informacji na temat najnowszych tendencji edukacyjnych, a także integracja działań przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w edukację filmową. Strona ma posłużyć także wymianie doświadczeń i potrzeb edukacyjnych”⁶. Strona zawiera różnorodne materiały do wykorzystania w edukacji filmowej. Są to m.in.: słownik terminów filmowych, scenariusze lekcji, analizy filmów, instruktaż korzystania z kamer wideo i programów montażowych, baza informacyjna dotycząca edukacji filmowej, wykaz form doskonalenia zawodowego, a także informacje o festiwalach i imprezach filmowych.

Systemowe działania inicjowane i koordynowane przez Polski Instytut Sztuki Filmowej oraz finansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego są istotnym elementem współczesnej edukacji filmowej. Dzięki proponowanym projektom i programom edukacyjnym możliwe staje się zwrócenie uwagi na znaczenie edukacji filmowej poprzez ułatwianie procesu jej włączania w szkolne programy nauczania, poszerzanie grupy jej adresatów, jak również kształcenie kadr tę edukację realizujących.

---

⁵ Zob. www.koalicjafilmowa.pl/ (dostęp: 15.04. 2013).

⁶ Zob. www.edukacja-filmowa.pl/o-projekcie.php (dostęp: 13.05.2013).

Wykorzystanie filmu jako narzędzia edukacyjnego w polskiej szkole

Na zlecenie Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej został opracowany raport zatytułowany *Edukacja filmowa w polskiej szkole na podstawie opinii nauczycieli uczestniczących w warsztatach „Filmoteki Szkolnej”*. Badania przeprowadzono w grupie trzydziestu nauczycieli uczestniczących w warsztatach, które odbyły się w Warszawskiej Szkole Filmowej w lutym 2011 roku (*Raport...*, 2011). Celem badań, opartych na pogłębionych wywiadach, było przedstawienie opinii badanych nauczycieli na temat obecnego sposobu wykorzystania filmu oraz innych mediów jako narzędzi dydaktycznych/edukacyjnych w polskiej szkole oraz stosunku nauczycieli do możliwości, jakie daje wykorzystanie tych narzędzi w edukacji. Zagadnienia badawcze obejmowały cztery sfery: sposoby wykorzystywania filmu (oraz innych mediów) przez nauczycieli na zajęciach lekcyjnych; kompetencje nauczycieli i uczniów do wykorzystywania filmu w procesie edukacji; potrzeby wprowadzenia do szkół przedmiotu z zakresu edukacji medialnej (filmowej); współoddziaływanie filmu i innych mediów w procesie nauczania.

Uzyskane wyniki badań dają zarys stanu edukacji filmowej w Polsce. W opinii respondentów współczesna polska szkoła — w ramach zajęć obowiązkowych lub w szkołach czy klasach o innym profilu niż humanistyczny — nie jest wystarczająco przygotowana do korzystania z filmu i innych mediów jako równoprawnych narzędzi edukacyjnych. Za główną przyczynę tego stanu respondenci uznają niewystarczające kompetencje lub brak kompetencji nauczycieli oraz ograniczone możliwości dokształcania.

W opinii badanych nauczycieli film w szkole wykorzystuje się przede wszystkim jako tzw. pomoc dydaktyczną, służącą tylko prezentacji jego treści, bez jakiegokolwiek refleksji na temat specyfiki filmu czy wykorzystania środków artystycznych. Takie traktowanie filmu nie pozwala rozwijać umiejętności analitycznych i interpretacyjnych uczniów oraz nie daje możliwości poszerzania ich kompetencji kulturowych. Film w szkole spełnia zaledwie zastępczą rolę jako pomoc w realizacji trudnego i wymagającego materiału, głównie literackiego, czyli zastępowanie czytania lektury projekcją filmową. Spośród rekomendacji, które znalazły się w raporcie, za najistotniejsze można uznać:

- umożliwienie uczniom nabycia konkretnych kompetencji kulturowych oraz opracowanie specjalnych materiałów edukacyjnych;
- stworzenie programu szkoleń/warsztatów dla kadry pedagogicznej, podczas których zdobędzie ona wiedzę (zarówno teoretyczną, jak i praktyczną) umożliwiającą pełnoprawne włączenie filmu jako narzędzia dydaktycznego w system edukacji szkolnej;

- wprowadzenie zajęć z metodyki nauczania o filmie do programu specjalizacji nauczycielskich na studiach wyższych;
- skonstruowanie takiego programu nauczania (podstawy programowej), które umożliwi przeznaczenie odpowiedniej ilości czasu na edukację filmową/mediałną;
- stworzenie planu promocji edukacji filmowej i medialnej zarówno w szkołach, jak i szerzej, w całym społeczeństwie (*Raport...*, 2011, s. 24–26).

Przytoczony raport, zwracający uwagę na problemy, z jakimi borykają się szkoły i nauczyciele, stanowi ważny głos w dyskusji nad zakresem i uwarunkowaniami edukacji filmowej. Zaprezentowane w nim wyniki mogą zapoczątkować nie tylko pogłębione badania nad problematyką edukacji filmowej w naszym kraju, ale również skłaniać do namysłu nad jej formami i zasięgiem. Raport jest również inspiracją do poszukiwania pozytywnych przykładów działań edukacyjnych i przyjrzenia się doświadczeniom oraz kompetencjom liderów edukacji filmowej.

Doświadczenia i kompetencje liderów edukacji filmowej — studium indywidualnych przypadków

Lokalni liderzy edukacji filmowej to nauczyciele i edukatorzy filmowi, którzy upowszechniają i współtworzą program „Filmoteka Szkolna”, wspierając nauczycieli w swoim regionie. Do zadań lidera należy m.in.: stworzenie w swoim województwie sieci szkół zainteresowanych edukacją filmową, współpraca z regionalnymi ośrodkami edukacji filmowej, takimi jak kina studyjne, lokalne stowarzyszenia, organizacje, DKF-y, a także pomaganie nauczycielom w ich pracy z filmem w szkole. Na blogu projektu „Filmoteka Szkolna. Akcja” prowadzonego przez lokalnych liderów (z województw: mazowieckiego, małopolskiego, kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego, śląskiego, lubelskiego, pomorskiego, podkarpackiego, dolnośląskiego, warmińsko-mazurskiego, małopolskiego, podlaskiego, lubuskiego) można znaleźć ich adresy mailowe wraz z zaproszeniem dla nauczycieli do dyskusji i dzielenia się własnymi doświadczeniami⁷.

Badania jakościowe, dotyczące doświadczeń, kwalifikacji i kompetencji osób realizujących edukację filmową, przeprowadzono w grupie liderów działających w różnych regionach Polski. Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone zostały z pięcioma osobami z województw: warmińsko-mazurskiego (Olsztynek), podlaskiego (Supraśl), lubelskiego (Janów Lubelski), podkarpac-

---

⁷ <http://blogiceo.nq.pl/wnaszymujeciu/liderzy/> (dostęp: 9.04.2013).

kiego (Przemyśl), śląskiego (Rybnik). W badaniach uczestniczyły osoby działające w mniejszych miejscowościach, gdzie oferta edukacji filmowej jest uboższa, a co za tym idzie, udział nauczycieli i uczniów w rozmaitych programach i projektach edukacyjnych jest ograniczony w przeciwieństwie do dużych ośrodków, takich jak Warszawa, Poznań, Wrocław, Kraków czy Łódź.

Badani liderzy edukacji filmowej zatrudnieni są na stanowiskach nauczycieli w szkołach ponadpodstawowych o odmiennych profilach: w liceum plastycznym w Supraślu, w liceum ogólnokształcącym w Przemyślu (nauczyciel języka polskiego), w szkole ponadpodstawowej w Olsztynku, w Zespole Szkół Zawodowych w Janowie Podlaskim (nauczyciel języka niemieckiego i wiedzy o kulturze), w szkole ponadgimnazjalnej w Rybniku (nauczycielka języka polskiego i wiedzy o kulturze, a zarazem nauczycielka zajęć artystycznych w gimnazjum i instruktorka w Młodzieżowym Domu Kultury).

Kwestionariusz wywiadu pisemnego zawierał 14 pytań. Dotyczyły one m.in. motywacji i przyczyn zainteresowania obecnych liderów edukacją filmową, formy realizowanych przez nich zajęć, formalnych kwalifikacji i kompetencji do prowadzenia edukacji filmowej, sposobów rozumienia edukacji filmowej. Poza poznaniem doświadczeń zawodowych respondentów celem badań było również uzyskanie opinii na temat perspektyw związanych ze zdobywaniem i doskonaleniem kompetencji potrzebnych do prowadzenia edukacji filmowej, jak również wiedzy na temat poglądów określających czynniki inspirujące do poszerzania kompetencji do prowadzenia zajęć z tego zakresu.

Przyczyny zainteresowania się edukacją filmową

Dwie z pięciu osób jako główną motywację swoich zainteresowań edukacyjno-filmowych podają wykształcenie; pierwsza z nich ukończyła studia ze specjalizacją filmoznawczą, druga studia artystyczne i prowadzi własną działalność artystyczną oraz prywatnie interesuje się filmem. Jedna z osób zajęła się edukacją filmową ze względu na „chęć poszerzenia własnej wiedzy, wprowadzenie ciekawej formy zajęć”. Pozostałe osoby następująco motywują swoją działalność edukatorów filmowych:

„Filmem interesowałam się od dzieciństwa, na początku mojej kariery zawodowej przekonałam się, że edukacja filmowa jest skutecznym sposobem uczenia i aktywizowania uczniów”.

„Sama od lat piszę artykuły na temat filmu do lokalnej prasy. Zauważyłam, że młodzież interesuje się filmem, ale powierzchownie, bez warsztatowej wiedzy na jego temat. Stwierdziłam, że niezbędne są podstawy”.

Motywacje badanych kształtują się różnorodnie: od posiadanego wykształcenia w tym kierunku, przez osobiste pasje, zainteresowania i potrzebę samorozwoju, po dostrzeżenie doraźnych potrzeb edukacyjnych, służących zainteresowaniu uczniów kinem, chęci rozwoju ich aktywności kulturalnej oraz umożliwienia im zdobycia wiedzy na temat filmu.

Formalne kwalifikacje i kompetencje do prowadzenia zajęć edukacji filmowej

Wszyscy liderzy biorący udział w badaniach posiadają formalne kwalifikacje do realizacji zajęć edukacji filmowej, obejmujące wyższe studia magisterskie ze specjalizacją filmoznawczą, studia wyższe o profilu artystycznym lub studia podyplomowe. Zdobywają także kwalifikacje i kompetencje na kursach i warsztatach, często organizowanych w ramach szkoleń programu „Filmoteka Szkolna”.

Dwie z pięciu badanych osób uzyskały kwalifikacje formalne na studiach wyższych. Jedna z nich ukończyła studia ze specjalizacją filmoznawczą, ponadto od 2004 roku regularnie uczestniczy w Ogólnopolskiej Konferencji Filmoznawczej, bierze udział w warsztatach i szkoleniach dla nauczycieli zajmujących się edukacją filmową, organizowanych m.in. przez Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej, Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu, Centralny Gabinet Edukacji Filmowej i Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Ukończyła także warsztaty praktyczne prowadzone przez Warszawską Szkołę Filmową w ramach programu „Filmoteka Szkolna. Akademia” oraz regularnie bierze udział w warsztatach i szkoleniach prowadzonych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie. Druga osoba ukończyła kierunek artystyczno-pedagogiczny ze specjalizacją Plastyka intermedialna na Wydziale Sztuk Pięknych i jest trenerką oraz liderką „Filmoteki Szkolnej”.

Na studiach podyplomowych kwalifikacje zdobyły trzy osoby; jedna z nich ukończyła studia podyplomowe z wiedzy o kulturze, brała także udział w kursie internetowym „Filmoteka Szkolna. Akcja” oraz w szkoleniach związanych z edukacją filmową. Kolejna osoba zdobyła kwalifikacje do prowadzenia zajęć edukacji filmowej na studiach podyplomowych w zakresie animacji kultury ze specjalnością film. Trzecia natomiast ukończyła studia podyplomowe „Od gimnazjum do nowej matury” (zajęcia z wykorzystaniem różnych tekstów kultury, także filmu) oraz kurs internetowy programu „Filmoteka Szkolna”.

Formy i rodzaje realizowanych zajęć edukacji filmowej

Edukacją filmową od dziewięciu lat zajmuje się trenerka i liderka „Filmoteki Szkolnej” z Supraśla, Katarzyna Zabłocka, absolwentka Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego o specjalizacji Plastyka intermedialna, która realizuje w grupie młodzieży licealnej autorski program nauczania (Autorska Pracownia Fotografii i Filmu). Od 2006 roku jest organizatorką Ogólnopolskiego Festiwalu Filmowego Dzieci i Młodzieży DIGITALIA, zajmuje się również organizacją przeglądów i warsztatów filmowych oraz spotkań z wybitnymi twórcami. Ponadto przygotowuje maratony filmowe dla młodzieży licealnej i prowadzi warsztaty animacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Liderka z Janowa Podlaskiego, Emila Żuber, od trzech lat prowadzi Szkolny Klub Filmoteki Szkolnej i spotkania filmowe w grupie młodzieży w wieku 16–20 lat.

Magdalena Rudnicka, liderka z Olsztynka, od czterech lat realizuje z młodzieżą odbywające się w kinie zajęcia edukacji filmowej w zakresie programu „Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej”, prowadzi w lokalnym kinie zajęcia pod nazwą Lekcje w Kinie oraz kursy, warsztaty filmowe i Dyskusyjny Klub Filmowy.

Ewa Musiał, liderka z Przemyśla, realizuje zajęcia filmowe w grupie wiekowej od 16 do 19 lat, w postaci warsztatów, lekcji filmowych oraz odbywającego się co dwa tygodnie Dyskusyjnego Klubu Filmowego.

Ewa Klonowska z Rybnika, absolwentka kulturoznawstwa ze specjalizacją filmoznawczą, mentorka kursu „Filmoteki Szkolnej”, prowadzi zajęcia i warsztaty z nauczycielami, przygotowuje ich do realizacji edukacji filmowej, pisze scenariusze do zajęć edukacji filmowej. Ponadto od 1997 roku prowadzi koło filmowe w Młodzieżowym Domu Kultury, od 2004 roku kieruje szkolnym Dyskusyjnym Klubem Filmowym w szkole ponadgimnazjalnej, prowadzi warsztaty dla młodzieży „Wprowadzenie do wiedzy o filmie”. Od 2005 roku wraz z młodzieżą ponadgimnazjalną uczestniczy w zajęciach Małej Akademii Filmowej. W 2005 roku, w czasie Festiwalu Kręgi Sztuki w Cieszynie prowadziła warsztaty dla młodzieży w ramach Małej Akademii Filmu oraz warsztaty „Co dzień w kinie” w ramach programu przeznaczonego dla młodzieży ponadgimnazjalnej „Zero przemocy”. Jest również organizatorką i jurorką Ogólnopolskiego Konkursu Filmu Dokumentalnego „Świat wokół mnie” dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.

Aktywność liderów w zakresie kultury i edukacji filmowej jest znacząca i obejmuje różnorodne działania, związane zarówno z realizacją programu „Filmoteki Szkolnej”, jak i organizacją zajęć warsztatowych dla młodzieży, a także prowadzeniem innych form edukacyjnych, nieograniczających się do przekazywania wiedzy, ale przygotowujących młodzież do aktywnego uczestnictwa w kulturze filmowej.

Rozumienie edukacji filmowej

W kolejnym pytaniu wywiadu liderzy zostali poproszeni o wyjaśnienie rozumienia pojęcia „edukacja filmowa”. We wszystkich wypowiedziach znaleźć można sposoby rozumienia edukacji filmowej jako kształcenia do odbioru filmu, przekazywania wiedzy o kinie oraz wykorzystania filmu jako narzędzia edukacyjnego w aspekcie odbiorczym i twórczym. W opinii liderów edukacja filmowa przede wszystkim umożliwia pogłębiony odbiór filmu, czyli „przygotowanie młodzieży do wszechstronnego odbioru filmu zarówno na poziomie przekazywanych treści, jak i formy dzieła”⁸. Edukacja filmowa pozwala również, zdaniem badanych, na „kształcenie różnych umiejętności i kompetencji,

---

⁸ Jeśli nie zaznaczono inaczej, cytowane wypowiedzi w oryginalnym brzmieniu pochodzą z kwestionariuszy wywiadów.

nie tylko filmowych, dzięki analizie i interpretacji dzieła filmowego, uczenie o kinematografii, uczenie świadomego odbioru filmu”. Tak rozumiana edukacja filmowa umożliwia również, zdaniem jednej z badanych osób, „ukazanie młodzieży roli filmu w życiu człowieka; przekazanie informacji o tym, jak film powstaje i jak należy dokonywać analizy filmu jako dzieła”. Istotą edukacji filmowej dla badanych nie jest wyłącznie przekazywanie wiedzy teoretycznej czy kształcenie umiejętności analizy i interpretacji dzieła filmowego, ale również zachęcanie i przygotowanie młodzieży do twórczego działania.

„Umożliwienie twórczych działań młodzieży pozwala na kształcenie umiejętności samodzielnego przygotowania filmu od etapu scenariusza po montaż” — pisze jedna z liderek. Wśród badanych przeważa opinia, że edukacja filmowa ma na celu „inspirowanie młodzieży do zdobycia pogłębionej wiedzy na temat języka filmu, co pozwoli jej na wnikliwszą, bardziej kompetentną analizę i interpretację filmu”, jak również „realizację własnych projektów filmowych, konfrontowanie ich w ramach festiwalu dla młodzieży”.

Sprawdzone formy doskonalenia kompetencji osób realizujących edukację filmową

Osoby biorące udział w badaniu poproszono o wskazanie sprawdzonych, ich zdaniem, form doskonalenia kompetencji do prowadzenia zajęć edukacji filmowej. Liderki, korzystając ze swoich doświadczeń w tym zakresie, wskazywały na formy, które są dla nich szczególnie interesujące i kształcące. Wśród wymienianych form pojawiły się: warsztaty, szkolenia i kursy internetowe prowadzone przez Centrum Edukacji Obywatelskiej; warsztaty, kursy organizowane w ramach programu „Filmoteki Szkolnej” (również internetowe), cenione ze względu na walory praktyczne. Wysoko oceniane są także warsztaty dla nauczycieli organizowane przez Stowarzyszenie Nowe Horyzonty podczas Festiwalu Era Nowe Horyzonty we Wrocławiu, obfite w „inspirujące prelekcje i praktyczne działania”.

Jedna z badanych liderek poleca „warsztaty organizowane zimą przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej w Łodzi (warsztaty, projekcje, prelekcje, spotkania z profesjonalistami)” oraz „Forum dla edukatorów podczas Festiwalu Ale Kino! w Poznaniu”. W opinii badanych również „świetną formą doskonalenia są konferencje filmoznawcze w Borkach i Radziejowicach ze względu na przydatność w edukacji filmowej poruszanych kwestii i wysoki poziom merytoryczny wykładów i warsztatów (np. nowe kino polskie, «Filmoteka Szkolna» pakiet drugi)”. Bardzo ważna dla liderów jest także szeroka współpraca z innymi nauczycielami w ramach programu „Filmoteka Szkolna” oraz ustawiczne samokształcenie.

Zakres i formy planowanego pogłębiania i/lub poszerzania własnych kompetencji w dziedzinie edukacji filmowej

Badani dostrzegają potrzebę poszerzania zakresu swoich kompetencji i planują udział w różnych formach kształcenia, które są zależne przede wszystkim od możliwości finansowych, gdyż, jak pisze jedna z liderek: „Planowałam udział w studiach podyplomowych z «Filmoteki Szkolnej», jednak nie mogę liczyć na wsparcie finansowe z macierzystej szkoły, a koszty dojazdu są zbyt wysokie przy moich zarobkach w niepełnym wymiarze. Z tego powodu preferuję formę kształcenia online”. Badani podkreślają także, że ograniczeniem w podejmowaniu dodatkowego kształcenia jest brak wolnego czasu, jednak starają się pogłębiać swoją wiedzę poprzez uczestnictwo w warsztatach czy wykładach.

Jedna z badanych osób planuje podjęcie studiów podyplomowych w tym zakresie, inna — uczestnictwo w warsztatach organizowanych przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej w Łodzi (warsztaty, projekcje, prelekcje, spotkania z profesjonalistami) oraz „udział w Forum dla edukatorów podczas Festiwalu Ale Kino! w Poznaniu”. Kolejna osoba wysoko ceni udział w konferencjach i warsztatach filmoznawczych w Radziejowicach, Łodzi, Gdańsku, Poznaniu, Warszawie, które stanowią dla niej okazję do pogłębiania kompetencji potrzebnych w pracy edukatora filmowego.

Współpraca z innymi instytucjami, środowiskami w zakresie prowadzonych zajęć edukacji filmowej

Wszystkie osoby biorące udział w badaniach współpracują z instytucjami kultury, uznając tę współpracę za potrzebną i korzystną dla efektów edukacji filmowej. Jak pisze jedna z liderek: „ośrodki kultury wspomagają mnie w zdobywaniu wiedzy i w dzieleniu się zdobytą wiedzą — pomagają w organizowaniu szkoleń i konkursów dla młodzieży; we współpracy z ośrodkiem kultury napisałam wniosek do PISF o dofinansowanie warsztatów fotograficznych dla młodzieży oraz szkolenia dla nauczycieli”. Inna osoba wysoko ocenia współpracę z Białostockim Ośrodkiem Kultury, dzięki której możliwe było zorganizowanie kilkunastu imprez filmowych. Z wypowiedzi badanych wynika, że instytucje kultury nie tylko wspierają działania filmowe, ale często je również finansują, co jest wielką pomocą dla liderów zatrudnionych zwykle w placówkach oświaty, które nie zapewniają finansowania działań w zakresie edukacji filmowej.

Kolejna liderka dostrzega, jak pisze, „same korzyści” ze współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polskim Instytutem Sztuki Filmowej i „Filmoteką Szkolną”, otrzymując „wsparcie na wielu płaszczyznach”. Podkreśla również kompetencje osób zajmujących się edukacją filmową w tych instytucjach („odpowiedni ludzie na odpowiednich miejscach”). Badani zauważają korzyści wynikające z większych możliwości technicznych instytucji kultury

i lepszego zaplecza potrzebnego do projekcji filmów oraz innych działań edukacyjnych. Uznają także zajęcia prowadzone poza szkołą jako bardzo atrakcyjne dla uczniów. Współpracę z „Filmoteką Szkolną”, „Nowymi Horyzontami Edukacji Filmowej”, Miejskim Domem Kultury w Olsztynku, kinem studyjnym Awangarda 2 w Olsztynie, Warmińską Inicjatywą Filmową w Olsztynie deklaruje liderka z województwa warmińsko-mazurskiego. Natomiast liderka z województwa śląskiego współpracuje z Centrum Edukacji Obywatelskiej, Centralnym Gabinetem Edukacji Filmowej w Łodzi, Pałacem Młodzieży w Katowicach, Młodzieżowym Domem Kultury w Rybniku oraz szkołami gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi z terenu Rybnika i okolic.

Wszystkie badane osoby realizujące edukację filmową są przekonane, że taka współpraca z instytucjami kultury i innymi środowiskami jest potrzebna, szczególnie w małych ośrodkach „bez tradycji filmowych i szkoły filmowej” przede wszystkim dlatego, że „takie instytucje mają szersze możliwości organizowania imprez filmowych czy zapraszania profesjonalistów na warsztaty” — jak pisze jedna z liderek.

Programy, materiały i pomoce edukacyjne wykorzystywane w trakcie prowadzonych zajęć

Kadry realizujące edukację filmową w swoich działaniach zawodowych korzystają z dostępnych programów i materiałów przygotowanych do prowadzenia tego typu zajęć, począwszy od sięgania po fragmenty filmów z pakietu „Filmoteka Szkolna” lub udostępnionych w Internecie (na stronie www.filmowteka.szkolna.pl), po materiały przygotowane w ramach projektu „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej”, uznając je za przydatne ze względu na „wiele dobrych i sprawdzonych pomysłów”. Liderzy sięgają również po materiały „dostępne na rynku, np. *Jak pisać scenariusz*, *Okiem kamery*, *100 filmów polskich*, *Film w szkole* itp.”, przydatne zarówno w dydaktyce, jak i podczas realizacji własnych filmów przez młodzież.

Poza korzystaniem z pakietu „Filmoteki Szkolnej”, który wszyscy respondenci uznają za „bardzo dobrze przygotowane i przemyślane materiały edukacji filmowej”, wskazują oni na zasoby Filmoteki Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie („genialny pomysł na upublicznienie filmów z ich archiwum, brak mi słów...”). Ponadto liderzy często tworzą własne autorskie programy nauczania („wypracowałam własną obszerną bazę materiałów i pomocy”), które stanowią uzupełnienie dostępnych programów i projektów edukacji filmowej.

Interesująco zaprojektowane i realizowane formy realizacji edukacji filmowej w regionie/kraju, wskazane przez respondentów

Na czele wszystkich cenionych i polecanych programów do realizacji edukacji filmowej, dostępnych w kraju, plasuje się „Filmoteka Szkolna”, bo, jak piszą respondenci „program oferuje wszystko: filmy w pakiecie lub online, ma-

teriały dydaktyczne dla nauczycieli, kursy internetowe dla nauczycieli i uczniów, konkursy dla młodzieży, festiwale (w tym online)”. Projekt oferuje kompleksowe materiały i wsparcie merytoryczne dla nauczycieli, co jest dla nich szczególnie ważne i podkreślane w wypowiedziach („Czuję, że nie jestem sama”). Liderzy wskazują również na projekt „Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej” oraz działania Centralnego Gabinetu Edukacji Filmowej w Łodzi.

Jedna z liderek zwraca uwagę na lokalne wykorzystanie indywidualnych projektów: „poda mi się pomysł Miejskiej Gry Filmowej — w moim mieście jeszcze nie była realizowana, ale wraz z nauczycielami kilku szkół zaplanowaliśmy jej zorganizowanie w czerwcu 2013”.

Z ogólnopolskich projektów przeznaczonych dla młodzieży na uwagę zasługują, zdaniem liderki z Rybnika, warsztaty „Filmowe Pojedynki”, realizowane w Łodzi, centralny etap Konkursu Wiedzy o Filmie, odbywający się w Gdańsku, a dla nauczycieli „konferencje filmoznawcze w Radziejowicach, forum filmowe Ale Kino! w Poznaniu, warsztaty we Wrocławiu”. Natomiast w grupie interesujących działań na skalę lokalną wśród inicjatyw kierowanych do młodzieży liderka wymienia: konkurs filmowy „Świat wokół mnie” (MDK Rybnik), „Kinomaniak” (I LO Rybnik), Konkurs Filmowy (II LO Rybnik)”. Niezwykle cenne wydają się zatem działania lokalnych liderów „FilMOTEKI Szkolnej”, którzy próbują zaktywizować środowisko nauczycieli lokalnych szkół, tak jak czyni to rybnicka liderka Ewa Klonowska.

Sukces w pracy związanej z edukacją filmową

Osoby należące do kadr realizujących edukację filmową mogą pochwalić się wieloma sukcesami w tej dziedzinie. Każda z badanych osób inaczej postrzega własne osiągnięcia. Dla liderki z województwa podlaskiego sukcesem zawodowym jest „zainteresowanie młodzieży filmem; otrzymanie dotacji od PISF na realizację projektu «Święto Kina Polskiego»; współpraca z Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie (napisanie 2 scenariuszy na zamówienie muzeum)”. Liderka z województwa lubelskiego szczególnie ceni sobie podejmowanie przez swoich wychowanków studiów na kierunkach filmoznawczych, zdobycie przez uczniów realizujących filmy wielu nagród w ogólnopolskich konkursach i zaproszenia ich do pokazów filmowych podczas festiwali (m.in. Dwa Brzegi w Kazimierzu nad Wisłą, Międzynarodowego Festiwalu Mediów — Galeria 13 Muz w Szczecinie i w Biurach Wystaw Artystycznych). Ważne jest również dla niej otrzymanie propozycji pisania scenariuszy zajęć z wykorzystaniem filmów dla Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, CEO i MSN.

Dla innych osób największym sukcesem jest „zaktywizowanie uczniów i innych nauczycieli w programie «FilMOTEKA Szkolna»” lub „zgromadzenie grupki młodzieży, która realizuje własne pomysły filmowe i inspiruje innych, poza tym ożywienie miejscowego kina (reaktywacja DKF)” czy „osiągnięcia

wychowanków na konkursach, doskonalenie własnych umiejętności pracy warsztatowej z nauczycielami”.

Na podstawie uzyskanych wypowiedzi można wyodrębnić trzy podstawowe wymiary sukcesu pracy edukatora filmowego. Pierwszym będzie zainteresowanie młodzieży filmem zarówno w obszarze teoretycznym (zdobywanie wiedzy o filmie), jak i praktycznym (realizacja filmów amatorskich). Konsekwencją tych działań edukacyjnych jest podejmowanie przez młodzież studiów wyższych na kierunkach związanych z filmem lub sukcesy twórcze potwierdzane zdobywaniem nagród w konkursach filmowych. Kolejnym zakresem osiągnięć liderów jest szeroko pojęta działalność animacyjna, mająca na celu ożywienie i zachęcenie lokalnych środowisk, w tym innych nauczycieli, do działania w obszarze kultury filmowej. Trzecim wymiarem sukcesu jest własny rozwój i pogłębianie kompetencji w zakresie doskonalenia umiejętności w pracy dydaktycznej z uczniami i nauczycielami oraz umiejętności warsztatowych, obejmujących tworzenie projektów, programów, scenariuszy edukacji filmowej.

Możliwości doskonalenia kadr realizujących edukację filmową w swoim regionie/w kraju w opinii badanych

Liderzy różnie oceniają możliwości doskonalenia kompetencji kadr realizujących edukację filmową w swoich województwach. Liderka z województwa lubelskiego pisze np.: „ta kwestia kuleje, korzystam z ofert w Warszawie lub Stalowej Woli oraz podejmuję próby organizowania szkoleń w swoim mieście”. Z kolei osoba z województwa podlaskiego ma lepsze doświadczenia i dobrze ocenia te możliwości, wskazując Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, który „ma ofertę 10 różnych szkoleń z wykorzystaniem filmu”.

Z większości wypowiedzi wynika jednak, że możliwości doskonalenia kompetencji kadr ograniczają się do kilku dużych miast, natomiast większość mniejszych ośrodków jest ich pozbawiona. Badane osoby dostrzegają ten problem, mając świadomość, że regiony, w których mieszkają, nie oferują zbyt wielu takich możliwości: „niestety moje województwo to raczej pustynia filmowa” (warmińsko-mazurskie).

„Dobrze, jeśli mieszka się w Warszawie, fatalnie — poza stolicą — przykład: bezpłatne studia podyplomowe realizowane przez Warszawską Szkołę Filmową praktycznie są niedostępne dla nauczycieli spoza stolicy ze względu na organizację zajęć, tj. zjazdy sobota—niedziela co tydzień lub co 2 tygodnie. (Wystarczyło zorganizować zajęcia np. w tygodniu wakacji lub ferii)” — pisze jedna z liderek. Dla nauczycieli spoza centrum kraju pomocne są kursy internetowe: „odkąd istnieje możliwość doksztalcania się drogą internetową, to nie jest tak źle, niestety większość stacjonarnych kursów i warsztatów jest organizowana w dużych miastach, do najbliższego mam około 260 km, jest to poważne utrudnienie”.

Główne ograniczenia doskonalenia zawodowego w opinii liderów to centralizacja większości szkoleń i warsztatów, tryb weekendowy zajęć (zamiast wakacyjnego) oraz wysokie koszty studiów podyplomowych czy kursów wraz z kosztami dojazdu i noclegów.

Czynniki warunkujące realizację zajęć edukacji filmowej w opinii liderów

Pośród niezbędnych czynników warunkujących edukację filmową wszyscy badani na pierwszym miejscu wymieniają pasję i zaangażowanie kadry oraz wiarę w skuteczność działań („Nauczyciel — pasjonat zaangażowany w filmową edukację i przekonany o jej skuteczności”). Następnie zwracają uwagę na wspierającą te działania dyrekcję instytucji oraz zapotrzebowanie i zainteresowanie młodzieży. Zatem warunki sprzyjające edukacji filmowej w opinii badanych to przede wszystkim: „dobry pomysł i chęci osób zaangażowanych, zainteresowanie wśród młodzieży”, „pasja, wsparcie i zapotrzebowanie”, „zaangażowanie nauczycieli, którzy potrafią zarazić pasją filmową swoich uczniów, oraz dyrektor placówki, będący sojusznikiem działań”.

Czynniki finansowe, choć niezwykle istotne, zostały wspomniane przez jedną osobę. Jej zdaniem powodzenie edukacji filmowej warunkują „pasjonaci, którzy bez względu na trudności próbują zajmować się edukacją filmową, też pieniądze, ale te to już inna sprawa”. Jedna z badanych osób jest przekonana, że edukacja filmowa powinna być realizowana na podstawie warsztatów prowadzonych przez specjalistów („uważam, że należałoby może organizować warsztaty dla młodzieży prowadzone przez fachowców z filmowych ośrodków”). Pasja i zaangażowanie kadry, zainteresowanie uczestników, wsparcie, również finansowe, ze strony instytucji i zwierzchników oraz specjalistyczne zajęcia to, zdaniem liderów, główne czynniki gwarantujące realizację zajęć edukacji filmowej.

Uwagi i postulaty dotyczące poprawy jakości edukacji filmowej w placówce / instytucji / regionie / kraju

Aby skutecznie realizować edukację filmową, nie wystarczy jednak sama pasja i zaangażowanie kadry. Badani zapytani o postulaty, które mogłyby wpłynąć na poprawę jakości działań edukacyjnych, zwracali uwagę na potrzebę ich dofinansowania („większe wsparcie finansowe na takie przedsięwzięcia”) oraz większą ilość bezpłatnych materiałów dydaktycznych („więcej materiałów filmowych przekazywanych szkołom bezpłatnie w formie wydawnictw DVD”).

Wśród uwag dotyczących poprawy jakości edukacji filmowej pojawiały się postulaty o organizację warsztatów filmowych w regionie, albowiem, zdaniem badanych, edukacja filmowa realizowana w małych ośrodkach wymaga poprawy jakości. Jak pisze jedna z liderów: „propagując tutaj edukację filmową, napotykam na ścianę. Jeśli się już nauczyciele zainteresują jakąś inicjatywą, to

raczej jest to słomiany zapał. Poza tym do większości nauczycieli z mojego regionu nie docierają informacje na temat warsztatów, spotkań, kursów. Do Gdańska czy Warszawy jest jednak daleko. Mimo nagłościonej rekrutacji na zajęcia edukacja filmowa FSz/NH w kinie, niewiele szkół zainteresowało się nimi; nawet na bezpłatnych projekcjach dla nauczycieli pojawia się najwyżej 10 osób”.

W opinii badanych, aby poprawić jakość edukacji filmowej w kraju, należy przede wszystkim zaktywizować „nauczycieli spoza wielkich miast”, którzy nie dostrzegają potrzeby wprowadzenia do procesu nauczania choć elementarnej wiedzy o filmie, bo sami nie są w żaden sposób zainteresowani taką wiedzą i zdobywaniem kompetencji w tej dziedzinie.

Zakończenie

Celem prowadzonych badań było poznanie doświadczeń i kompetencji kadry realizującej edukację filmową oraz opinii i postulatów, dotyczących m.in. poprawy jakości edukacji filmowej i możliwości doskonalenia kompetencji przez osoby zaangażowane w tę edukację. Wszystkie osoby biorące udział w badaniach posiadają kwalifikacje i kompetencje do realizacji edukacji filmowej, zdobyte na studiach wyższych, podyplomowych oraz specjalistycznych kursach i warsztatach. Jednakże motywacją do prowadzenia zajęć edukacji filmowej jest dla nich przede wszystkim osobista pasja, która stanowi podstawowy czynnik warunkujący realizację edukacji filmowej. Oczywiście konieczne jest, ich zdaniem, również odpowiednie finansowanie działań, przychylność środowiska, zapewnienie materiałów dydaktycznych oraz możliwość doskonalenia, nieograniczająca się wyłącznie do głównych ośrodków i dużych miast. Badani podkreślali, że w rejonach, w których mieszkają i działają (województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie, śląskie), oferta doskonalenia kompetencji w zakresie edukacji filmowej jest niewystarczająca, uboga lub nie ma jej wcale. W rezultacie nauczyciele, którzy do tej pory prywatnie nie interesowali się filmem, nie są skłonni do podjęcia wysiłku zdobywania kwalifikacji i kompetencji w tym zakresie, wysiłku wiążącego się z uciążliwymi dojazdami, wysokimi kosztami i poświęcaniem czasu wolnego od pracy. Ważnym postulatem wysuniętym przez badane osoby jest aktywizacja nauczycieli z małych miast i przekonanie ich do wzięcia udziału w kursach i projektach edukacyjnych — również internetowych, które na razie stanowią, choć powszechnie dostępną, to niezbyt popularną formę zdobywania kompetencji. Jednym z rozwiązań może być wprowadzenie na kierunkach pedagogicznych studiów wyższych obowiązkowych zajęć z wiedzy o filmie i mediach,

zapewniających przyszłym nauczycielom podstawowe kompetencje w tym zakresie. Istniejące na rynku edukacyjnym projekty, programy i materiały dydaktyczne służące edukacji filmowej są cenną pomocą dydaktyczną, ale jej pełne wykorzystanie będzie możliwe tylko przez odpowiednio przygotowane kadry.

Bibliografia

- Raport *Edukacja filmowa w polskiej szkole na podstawie opinii nauczycieli uczestniczących w warsztatach „Filmoteki Szkolnej”*. Warszawa, 2011, www.koalicjafilmowa.pl/Raport_EDUKACJA_FILMOWA_W_POLSKIEJ_SZKOLE.pdf (dostęp: 12.02. 2013).
www.akademiapolskiegofilmu.pl/warszawa (dostęp: 15.04.2013).
<http://blogiceo.nq.pl/wnaszymujeciu/liderzy/> (dostęp: 9.04.2013).
www.edukacja-filmowa.pl/o-projekcie.php (dostęp: 13.05.2013).
www.filmotekaszkolna.pl/ofilmotece (dostęp: 11.02.2013).
www.koalicjafilmowa.pl/ (dostęp: 15.04.2013).
www.nhef.pl/edukacja/arttykul.do?id=657 (dostęp: 12.02.2013).
www.pisf.pl/pl/edukacja/akademia-polskiego-filmu (dostęp: 15.04.2013).

Experience and competence of film education leaders

S u m m a r y

The main aim of this article is recognition and description of competence of film education leaders, showing their needs and demands as well as recognition of the scope of their participation in educational programs and projects. The research focused on qualifications, competence, experience and perspectives connected with gaining and improving competence necessary to lead film education. Quality research carried out among film education leaders dealt among others with opinions and demands concerning quality improvement of film education and possibilities to improve the competence of staff. The presentation of research results is preceded by review of available educational programs and projects, and the summery of research results concerning the usage of films as educational tool in Polish school commissioned by Polish Film Institute.

Key words: film education, leader, qualifications, competences.